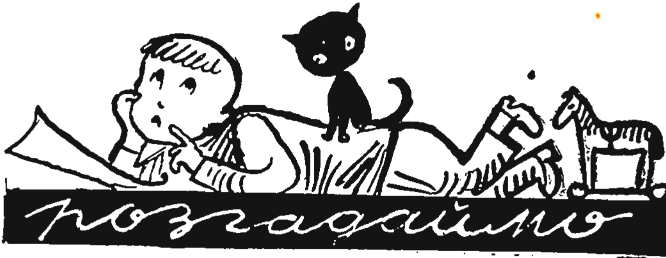
ВЕСЕЛКА
ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ
THE RAINBOW
A CHILDREN'S MAGAZINE

РІК VI. Березень 1959 Ч. 3 (55)

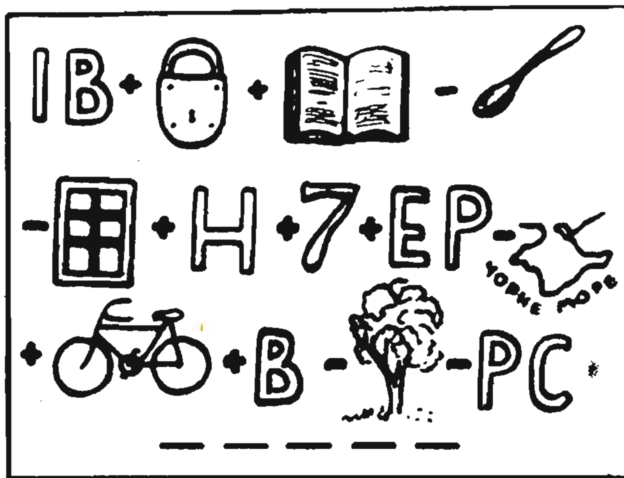
1. ЯКИЙ ЦЕ ВІРШ?

СхДхК хИхНхВхЙ хОхО хАхИ

Тут перший рядок вірша, в якому пропущено кожну другу літеру. Вставте на місце хрестиків відповідні літери і відчитайте слова. Чий це вірш і які дальші його слова? Чи знаєте цей вірш напам'ять?

***

2. РЕБУСИК

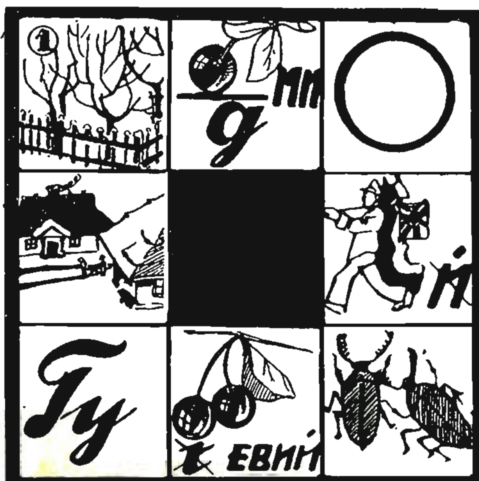

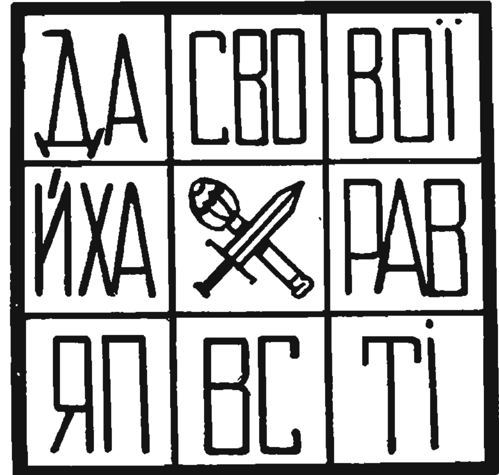
Пояснення, як розв'язати цей ребусик, знайдете в числі „Веселки" за січень 1957.

***

3. ШАХОВА ЗАГАДКА

Ходом шахового коника відчитайте вірші Тараса Шевченка.

4. ЩО ЦЕ?

Уклала Наталка Кравчук

Маленький, товстенький
Сиром напхався,
В окропі купався,
В маслі качався,
В мисці скакав.
Недовго нажився,
В ямку скотився,
Круть-верть
Та й пропав.

***

Коло церкви мають хату
Превисоку, як палату,
Всіх до церкви закликають,
А самі в ній не бувають.

***

Розгадки надсилати до 10-го квітня ц. р.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: "SVOBODA" — "Veselka", P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J., USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи Е. Козака. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription $4.00 per year.
Second Class Postage paid at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці: М. Левицький — Бідна снігобаба!

Уляна Кравченко

ЧАРІВНА ІДЕ ВЕСНА!

Сонце глянуло з-за хмар,
розливає блиск і чар,
зашумів утішно бір,
радісна луна йде з гір!

Лине вістка, наче птах,
лине вісточка ясна:
по холодних, темних днях
чарівна іде весна!

Леонид Полтава

ДІТИ, ВЖЕ СКОРО — ВЕСНА!

Довшає й довшає день,
Більшає в лісі пісень,
Сніг потемнів, ніби зна —
Скоро вже, скоро весна!

Сонце раніше встає,
Радости всім додає,
Радість, як мати, ясна, —
Скоро вже, скоро весна!

Навіть літак угорі
Лине шляхами зорі,
Певно й літак уже зна —
Скоро вже, скоро весна!

Хай довкруги іще сніг, —
Ми ж посилаєм у світ
Любій, чудовій весні
Наш, український привіт!

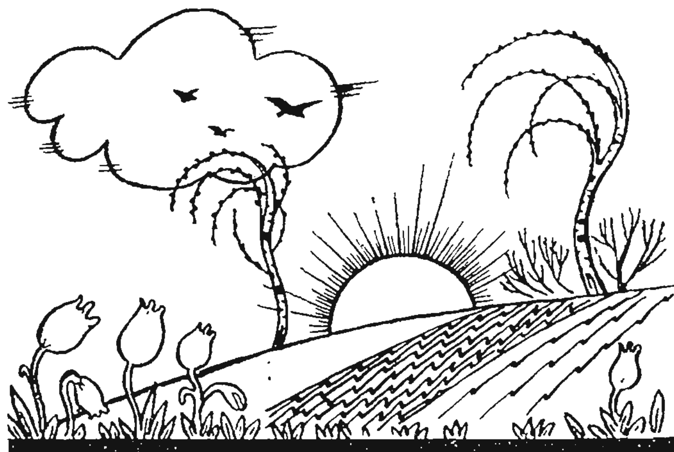
Мирослав Петрів

ЛИНЕ НАД ПОЛЯМИ БЕРЕЗНЕВИЙ ВІТЕР...

Лине над полями березневий вітер,
Тріснули на річці крижані мости.
В лісі починають білі первоцвіти
Під останнім снігом радісно рости.

Льодові бурульки вже з галуззя впали,
А бруньки живучим соком налились.
Вже дубам берези-сестри пригадали:
„Будемо шуміти, браття, як колись!"

Тепле сонце гріє, сніг холодний тане,
І вода підсніжна радісно дзюрчить.
Розламались, щезли зимові кайдани,
І ріка розкута вільно вже шумить.

Під блакитне небо жайворон піднісся,
Спів дзвінкий лунає, заливає світ,
А йому назустріч інший спів озвався:
То співають діти в школі „Заповіт".

Земле наша люба! Поки над тобою
Сяє незагасно сонця злотий цвіт,
Завжди з жайворонка піснею дзвінкою
Задзвенить Шевченків гордий „Заповіт".

Р. Завадович

Ілюстрації *П. Андрусева*

„ВЕЛИКІ ТА ЩАСЛИВІ РОСТІТЬ!"

Уліті 1859-го року Тарас Шевченко поїхав з мрячного непривітного Петербурґу на свою дорогу сонячну Україну. Він не бачив її довгих дванадцять років. На засланні в азійських пустелях, а потім у Петербурзі дуже тужив за рідними сторонами, за родиною, за українськими людьми. Та ще в нього була думка-мрія золота купити собі на горі над прекрасним Дніпром трохи ґрунту, збудувати хату, розвести садок і там спокійно дожити решту свого віку.

І справді, Шевченко спершу відвідав рідне село Керелівку, сестру Ярину, брата Йосипа та знайомих, а потім сторгував клапоть землі коло села Пекарі на Канівщині, в чудовому закутку України. Радий та веселий перевізся човном через широкий Дніпро на лівий берег і пішов у гостину до своїх щирих друзів.

Та не знав Шевченко, що скрізь за ним слідкували очі царських поліцаїв і їх потайних помічників. Уряд московського царя ненавидів Шевченка, боявся його полум'яних віршів про правду та волю і не хотів допустити, щоб славний поет проживав у поневоленій Україні серед рідного народу .

І ось, коли Шевченко доходив до садиби свого приятеля, його наздогнав становий Добжанський з поліцаями, заарештував і відпровадив у недалеке село Мошни.

Вістка про арештування Шевченка миттю рознеслася по селі й околиці. Адже Шевченка скрізь знали, читали його славну книжку віршів „Кобзар" і чули про те, що він бореться з ворожою неправдою та неволею. Всі добрі люди сумували і думали про те, як йому допомогти.

Жінки-господині почали розвідувати, де держать поліцаї Шевченка і чи дають йому їсти. А втім, хоч би й давали, то яка то страва? Краще й не казати! Тому тітка Гречущиха побігла до сусідки Минихи розпитати, чи не знає вона, як би Шевченкові передати харчів.

Миниха послала свого синка Михайлика на розвідку. Проворний Михайлик швидко вернувся з вісткою, що дядько Тарас сидить запертий у хаті самого начальника поліції Добжанського, а коло дому стоїть сторож і нікого близько не допускає.

Ще більше засумували жінки.

— Не журіться, матусю! — сказав нараз Михайлик. — Ні вас, ні батька сторож не допустить, а ми, хлопці, його й питатися не будем! Ви тільки приготуйте, що слід, а як це передати дядькові — в тім уже наша голова!

З-за порога вернувся.

— Тіточко, чи ваш Савка дома?

— Дома, дома! — відповіла Гречущиха. — Тільки ж, дивіться, щоб вам біди не було!

— Не бійтеся! — засміявся Михайлик. — А втім, за добре діло і ляпаса дістати не жаль!..

І побіг підстрибом до Савки та інших друзів.

За яку годину попід тинами в сторону хати Добжанського стали підкрадатися діти. Все ближче й ближче вони підсувалися до будинку, де був замкнутий Шевченко. Ось Савка, Гречухів синок, перший зіп'явся на пальцях до вікна і просунув туди вузлика в хустині.

— Дядьку Тарасе! — прошепотів. — Тут вам пиріжки — мама прислали. Ви певно голодні — їжте на здоров'я!

— Спасибі твоїй мамі й тобі, хлопче-друже! — відповів Шевченко, врадуваний не так пиріжками, як прихильністю людей. Простягнув руку, щоб погладити розкудовчену чуприну. Та з-за рогу хати вибіг сторож і, вимахуючи ремінним поясом, з криком пустився розганяти дітей.

Хлопці кинулися врозтіч, хто куди, але сторожева реміняка таки декого досягла. Розбіглися хлопці, мов горобці, поховалися в бур'янах — але не думайте, що злякалися сердитого сторожа. Ні! Вони слідкували з-за тину, де він і що робить. Тепер вони і собі стерегли сторожа. А коли він, обійшовши кругом хату станового, заходив на подвір'я, вони знов виповзали з своїх схованок. Їм пощастило не один раз підкрастися до вікна, обмінятись з арештантом кількома словами або подати йому пиріжка чи паляницю.

Через декілька днів поліцаї посадили Шевченка на воза й повезли в Київ до губернатора на слідство. Хлоп'ята бігли услід за возом через ціле село і проводжали рідного поета сумними поглядами. Їм було дуже-дуже жаль Шевченка, про якого люди в селі говорили з більшою пошаною, ніж про рідного батька.

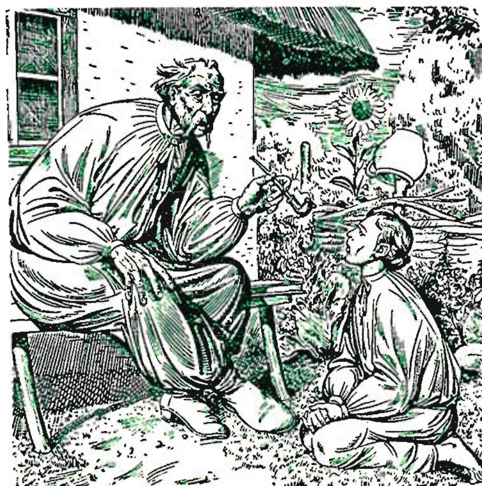
Ось уже край села. Шевченко оглянувся, побачив дітей, і його добре обличчя заясніло ласкавою усмішкою.

— Великі та щасливі ростіть! — сказав.

Так подякував найбільший поет українським дітям за допомогу, співчуття і за ту велику любов, яку він побачив у їх очах.

І БАТЬКА, І ДІДА СТАРОГО ЗГАДАЮ...

(Уривок з поеми „Гайдамаки")

І батька, і діда старого згадаю...
Дідусь ще гуляє, а батько вже вмер.
Бувало, в неділю, закривши Мінею,
По чарці з сусідом випивши тієї, —
Батько діда просить, щоб той розказав
Про Коліївщину, як колись бувало,
Як Залізняк, Гонта ляхів покарав...
Столітні очі, як зорі, сіяли,
А слово за словом сміялось, лилось:
Як ляхи конали, як Сміла горіла.
Сусіди од страху, од жалю німіли,
І мені, малому, не раз довелось
За титаря плакать.
— І ніхто не бачив,
Що мала дитина у куточку плаче.
Спасибі, дідусю, що ти заховав
В голові столітній ту славу козачу:
Я її унукам тепер розказав.

Т. Шевченко

Пояснення: Мінея — життя святих, улюблена книга в давній Україні. Залізняк і Гонта — провідники Гайдамаччини — повстання проти поляків у XVIII ст.

Лідія Персидська

З А Й Ч И К

Ілюстрація М. Дмитренка

Зайчиха сердито вигребла лапами сніг, що закидав ямку під стогом сіна, і похапцем полізла у лігво.

— Ну й погодонька! Здається, давно пора настати весні, а тепла все нема та й нема. — Вона обнюхала маленьке зайченя і безцеремонно штовхнула його носом у живіт. Чи все гаразд? Зайченя міцно спало на м'якій постелі з заячого пуху і не проснулося навіть від її поштовху.

Нехай спить! Вона не пожалкувала пуху й нащипала, стільки могла, із власного кожушка, щоб йому було тепліше.

Зайчиха простягнулася поруч із зайченям, впершися лапами в стінку з конюшини, квіток таволги та ромену. Вона із задоволенням втягнула в себе пахощі сухих трав і квіток. Непогано було б і закусити вже! Вона підняла догори голову і спіймала ротом суху квітку.

Тепер зайченя проснулося. Воно жадібно тицьнулося мордочкою в її живіт і капризно затарабанило лапками. Зайчиха, з квіткою в роті, невдоволено повернула голову й недбало лизнула його язиком. Чого йому треба? Хіба не досить молочка, щоб наїстися? Зайчиха підсунулась ще ближче до зайченяти, і воно сховалося в її густій шерсті.

Крізь дірку в сіні залітали сніжинки і, одна по одній, падали побіля зайчихи. Раптом вона нащулила вуха. Немає сумніву, хтось чужий наближається до її притулку! Зайчиха скочила на ноги.

Крізь отвір у сіні просунулась заметена снігом голова зайця. Його вуха прищулились, а очі сердито втупилися у зайчиху. — Чи довго ще вона буде ховатися від нього.? Йому це вже доволі надокучило. — І заєць поліз у вузький отвір в сіні.

— Ага, ось у чому річ! Тут лишилося ще одне зайченя! І через нього вона не може вийти погуляти.

Заєць гнівно замахнувся лапою над маленьким зайченям, наміряючись ударити його. Але, перше, ніж він устиг нанести удар, зайчиха з блискавичною швидкістю ляснула його по щоці.

Маленьке зайченя від страху забилося в найдальший куток лігва, щоб сховатися від своїх батьків. Зайчиха завзято захищала дитину, і під її ляпасами здоровенний заєць відступав усе далі й далі, аж поки його голова не зникла зовсім. Зайчиха таки вигнала його.

Вона знайшла зайченя в сіні й похапливо підгорнула його під себе. Нічого вже тікати! Зайченя знов припало до неї і, заспокоєне, солодко зацмокало.

Сьомого дня зайчиха покинула його. Чим не дорослий заєць? Він уже навчився сам умиватися й сидіти на хвостику, мов на стільці. До якого ж часу годувати його? Вона почула, як під стогом задзюрчала снігова вода, а її ніздрі хапали запах свіжих бруньок, набряклих від весняних соків. Що могло бути привабливіше від цього запаху?

Зайчиха поглянула на зайченя і попрямувала до виходу. Сліпуче сонце вдарило їй в очі. Вона жадібно задихала, поводячи на всі боки ніздрями, і нетерпляче стрибнула в темну таловину. Спереду стояв ліс, і звідти нісся запах бруньок. Зайчиха швидко пострибала в напрямі до лісу.

От коли зайчик лишився зовсім самотній. Проте, не тільки він, але й всі інші зайченята були в такому самому становищі. Зайчихи не дуже розпещували своїх малят матірньою опікою, і навіть раніше, на третій або четвертий день, уже кидали їх напризволяще.

Зайчик проснувся і тикнувся мордочкою в те місце, де хвилину тому лежала мати. А де ж молочко? Він дуже хотів їсти. Сонячний промінь, пробиваючись крізь отвір у сіні, падав на витолочене зайчихою місце. Ніколи ще зайчик не ба-

чив такого яскравого світла. Він наблизився до виходу і, весь тремтячи на випростаних лапках, висунув голівку з довгими вушками і пласким носиком. Що це світиться так? Ай-ай, як тепло!.. Від захоплення він брикнув задніми лапками і вистрибнув із лігва. Його лапки мимохіть усе брикали й брикали в повітрі. І враз — плюх!

Він упав просто в ямку, в холодну воду. Зайчик одчайдушно рвонувся з води, весь мокрий. З його пухнатого кожушка текла вода. Ох, який вигляд! От так дотанцювався на сонечку!

Зайчик обтрусив лапки і сів на хвостик. Не так то легко облизати на собі стільки води! Уся шкурка, черевце, вушка і хвостик були мокрі. Він облизав собі лапки, потім досяг язичком до хвостика і потер лапками вушка. От і знов усе гаразд! Сонце обсушило йому спинку, і зайчик знов весело застрибав по полю. Далі, далі! Ось горбок, ось ямка, ось кущик. Тепер він зовсім далеко відбіг від лігва.

— А де ж стіг сіна?.. Усе зникло, і зайчик безпорадно зупинився серед поля. Раптом, де не взявся, закружляв над ним великий птах. Як страшно стало йому! Зайчик припав до землі і злився з торішньою травою. Але птах уже помітив його і кружляв над ним чимраз нижче. Що робити? Куди сховатися?

І враз — трах-тах-тах! Щось грюкнуло й покотилося в повітрі. Темний птах шкереберть полетів додолу. Це мисливець пострілом з рушниці вбив коршака.

Зайчик немов збожеволів зі страху і щосили помчався полем. Біг, біг, упав на землю і, знесилений, завмер на місці. Як тихо стало навколо! Сонце, як і досі, світило так, наче нічого й не трапилося. Там і тут пробивалася з землі зелена травиця, — така свіжа й соковита.

Зайчик потягнувся до неї й відкусив стеблинку. Дуже смачно, ані трохи не гірше за молочко! Зайчик спас усю травицю навколо й відразу повеселішав. Зовсім не страшно самому!

Але де поділося сонце? Чому нараз стало так сумно? Подув вітер, по небу посунули темні хмари, і відразу стало холодно й непривітно. Зайчик зіщулився і сховався в ямку. Але і в ямці не стало йому тепліше, а вітер дув усе холодніший і холодніший. Небо потемніло, і вгорі закрутилися білі сніжинки.

Зайчик тремтів від холоду, і його маленькі лапки судорожно шкрябали землю. Густий сніг повалив з неба, вітер закрутив його по землі, зникла під снігом трава, і вся земля стала біла. Зайчик зовсім задубів і нерухомо сидів у ямці. Тепер би погрітися в теплому затишному лігві біля матері! Але де ж лігво?

Зайчик виліз із ямки й пострибав по полю шукати свого дімка. Сніг падав на його кожушок, і він став знову мокрий. Зграйка ранніх пташок пролетіла над ним і зникла. Чудно, яка пустеля навколо! Навіть польові миші не виглядали з своїх нірок.

Зайчик зупинився серед поля. Чи не тут його дімок? Він стрибнув праворуч. А, може, тут? Стрибнув ліворуч. Він не знав, куди стрибати й де його лігво.

І враз, коли зайчик уже зовсім ослаб і змерз, він побачив перед собою стіг сіна. Як це сталося, що він повернувся додому? Не роздумуючи над тим, він перестрибнув через ямку біля входу і поліз у лігво.

Ось де добре! Нарешті! Ні вітру, ні снігу, ані страшного птаха. Зайчик спробував облизати свої лапки, але від утоми його оченята заплющилися, і він заснув.

Вночі його розбудила зайчиха. Вона таки прийшла відвідати синка! Від її кожушка неслися тисячі різноманітних запахів: поля, сонця, снігу, весняної травиці й молочка. Вона облизала зайченя своїм гарячим язиком і погодувала молочком. Ніколи ще зайчик не почував себе таким щасливим.

Але нетерпелива зайчиха не дала зайченяті як слід насмоктатися молока. Вона скочила на ноги, похапцем лизнула його і повернулася до виходу. Зайчик кинувся був за нею, але вона боляче вдарила його лапою. Нічого бігти слідом і докучати! Нехай буде вдоволений, що погодувала!

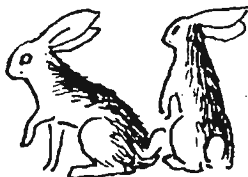
Зайчик боязко наблизився до виходу й подивився їй услід. Поруч із нею біг здоровий заєць. Вона прямувала в той бік, де маячив ліс.

Надворі було темно, на небі світилися яскраві, по-весняному, зірки. Біля самого входу стояла велика калюжа від розталого снігу.

Зайчик зіщулився і поліз назад у своє лігво. Тепер він був уже обережніший і розумніший.

Так почалося його самостійне життя.

Напризволяще — без ніякого догляду; коршак — шуліка, яструб.

Оксана Керг

ЧАРІВНИЙ ГЛЕК

(Продовження)

Ілюстрація Галини Мазепи

У той же час, коли Петруньо доїжджав до місця, звідки видно було ріку, за рожеву скелясту стіну високого берега закотилося натруджене сонце, й на річку почали падати вечірні тіні. З пасовищ верталися в село вівці та корови. З села помалу йшли, спираючись на ціпки, два діди.

— Гарна, тиха нічка! Може й коропа вдасться зловити, — муркотів лисенький дід до бородатого, що ніс на плечі великого волока.

— Як Господь ласкавий дозволить, хоч не коропів, то білої нашої подустви наловимо стільки, аби донести, — відповів весело бородатий, розглядаючись по стемнілому небу. — Погодонька, можна сказати, риб'яча...

Вийшовши на берег, справно розмотали волока, закинули його в воду і відбили від берега свою „душогубку". На небо насувалась гуща дрібнюсіньких зірок, а вигріта за дня річка пахла вологим теплом.

— Святий наш Дністер, годувальник наш, — промовив тихо лисенький. — Як то мусить бути сумно людям, що не живуть біля ріки! Краси такої ввік не бачать та й рибки свіженької не куштують. А скільки тут білої подустви, жовтої марени, подунайки та швигарів — тільки вигортай! Інколи в болоті й сома можна зловити. А пискорів!..

— І окунів іноді наловиш, одного року то й морської чечуги нагнало. То ж то риба, без однієї кісточки, тільки стрижінь. Та її тільки взимі, прорубавши лід, ловлять.

— А щупаки які попадаються — та ці більше в болоті водяться.

— Цс, тихо! Тягне!

І діди справно витягнули волок, повний риби. Коли причалили до берега й передивились улов, то таки найбільше було тієї подустви, такої смачної риби, якій, либонь, у цілісінькому світі рівної смаком немає, особливо, коли пекти її на березі, на камені, обсипану кукурудзяною мукою. Діди розвели вогонь, спекли рибу, як пекли її кожної літньої ночі, і вже заносили по першому смачному шматочку в рот, коли щось велике зашуміло над їхніми головами.

— Кажан! Кажан!

— Закрий голову, бо може вчепитись у волосся! — порадив лисенький, спокійно вкидаючи рибу в рота.

— Ні, це не кажан, — відповів бородатий, накриваючи голову брилем. — Це щось дуже велике!

А те „дуже велике" наблизилося до дідів і дитячим голосом прокричало:

— Батечки, рятуйте!

— Що за мара? — позводились з землі злякані діди й, покинувши рибу, хотіли вже були тікати, але Данилко (бо це був він) ухопився довгої жердки, що стирчала застромлена в річковий намул, і чемно привітався:

— Слава Богу, батечки! Не лякайтесь мене, а дозвольте посидіти з вами й трохи поїсти! Такий запах від вашої риби несеться, а я цілісінький день і рісочки в роті не мав!

— Ну, коли так, то сідай, хлопче! Риби вистарчить для всіх. Але як оце ти так несподівано біля нас узявся? Чи не птахом яким прилетів? Та ходи ближче, сідай, а то вчепився жердки...

— Довго розказувати, як я сюди прибув. Та я не полінуюся. Тільки ж, будь ласка, прив'яжіть мене до тієї жердки, бо коли не прив'яжете, знову полечу...

— Знову полетиш? А хіба ти птах який?

Та дивуватись не було коли. Прив'язали хлопця до жердки і стали частувати рибою. Добре попоївши, Данилко оповів свої пригоди. Діди дивувались, гомоніли, а тоді винесли з човна верету і вкрили нею хлопця, щоб трохи переспав.

— Ти, синку, спи собі на здоров'я, а ми ще половимо рибку.

І діди поплили за течією, закинувши свого волока.

Коли верталися з свіжим уловом, вже благословлялось на ранок. Згадали хлопця й кинулись до того місця, де залишили його прив'язаного. Та тільки в долоні сплеснули з великого дива.

— Чари, чари!

На березі не було нікого. Валялися лише риб'ячі хвости та перегризена мотузка.

— Ой, либонь, це не чари, а твій Сірко, куме! — догадався лисенький. — Сірко поточив рибу, ще й мотуззям, що пахло рибою, поласував — ну, і визволив хлопця. От тобі й усі чари!

— Може твоя правда, — погодився бородатий, скидаючи рибу в мішок. — А фат би тебе загриз, собацюро!

Довго ще діди не могли заспокоїтись. Аж враз за їхніми плечима пронісся, вистукуючи копитами по скелястій стежці, вороний кінь.

— Чи не наш це буде нічний гість? — здогадався лисенький.

— І справді, вершник скидається трохи на нього. Якесь хлоп'я...

Тут Петруньо зупинив коня і, скинувши брилика, привітався:

— Слава Богу!

— Богу слава! — відповіли діди. — А куди тебе, хлопче, Господь провадить? Чи не з Скоморохів ти часом?

— Здалеку їду, звідсіль не видно. Мені треба на той берег дістатись. Чи зможете мене перевезти пороном?

— Чого ж, перевеземо, але не зараз. Почекай, аж з млина їхатимуть люди, тоді вкупі перевезешся.

— Ей, ні не можу чекати. Поспішаю дуже!..

— Коли так поспішаєш, небоже, тоді перевеземо. А куди так дуже поспішаєш?

І був би Петруньо розповів усю правду, та кінь у цю хвилину заіржав, аж луна пішла від лісів. Діди здригнулися від такого ржання, а Петруньо опам'ятався й відповів:

— На заробітки поспішаю.

— А рибки нашої не скуштував би?

— З'їв би, та нема коли.

— Бачимо, що дуже поспішаєш, хлопче. Від нашої рибки ще ніхто не відмовлявся, навіть той, що вночі птахом прилітав на берег...

— Про кого це ви згадуєте? — зрадів Петруньо, здогадавшись, що мова про Данилка.

Діди розповіли все, як було. Петруневі на радощах закортіло заспівати, але стримався, згадавши бабину пересторогу.

Ось він з дідами вже на тому боці Дністра. Ледве вихопився на високий берег, перед ним розкинулись золоті поля пшениці, що хвилювала під лагідним вітром, мов молилася до блакитного неба. Яка краса! Навіть кінь бадьоріше ступав польовою дорогою, а Петруньо радісно закричав:

— Карпати!

І справді, перед ним, мов хмари, вирисувалась зубчаста лінія гірських хребтів. Хлопець нахилився до коневої шиї і заспівав:

— Ой, гори Карпати, зійдіть на долину,
Леґені-гуцули, прийдіть на хвилину!

(Закінчення буде)

КИЦЯ-ЛІКАР

На жаль, не кожного життя
Охороняє й пестить.
Кісток наївшися в гостях,
Захворів рижий песик.
Лежить, зідхає під рядном,
А в горлі щось аж бурка.
І ось спинилась під вікном
Знайома киця Мурка.
— Добридень, песику, а-я!
Як ти упав на силах!
Чекай, прийду, недарма я
На лікаря училась...
Додому збігала скоріш
Талановита киця,
Забрала щипці, гострий ніж,
І ліки, як годиться.
Дивилась песикові в рот,
Обмацувала шию:
— Звичайно, буде тут турбот,
Та помогти зумію.
І гостру лапку киця вмить
В вузькому мала горлі.
— Терпи, собачко, хоч болить,
Зате не будеш хворий.
— Як обійдуся без ножа,
Це найгарніше, рижий.
Без мене довго б ти лежав

Ілюстрація А. Климка

Та і навряд би вижив.
Годину, може, а чи й більш
Трудилась киця-лікар.
Дістала кістку. — Ось тобі,
Дивись, яка велика...
Поправивсь песик, знову став
Веселий, як раніше,
І кицю дуже шанував,
Ловив для неї мишок.

Іван Евентуальний

Олена Цегельська

ЯК ПЕСИК ЗРАДИВ ПЕТРИКА

Ілюстрація Е. Козака

Петрик мав пса, що звався Паґат. Пес дуже любив Петрика. Коли Петрик був удома, Паґат ні на хвилинку не відступав від нього, навіть спав у Петриковій кімнаті. Бувало, Петрик встане вранці, йде до лазнички вмиватися, а Паґат за ним. Зійде Петрик униз до їдальні — пес уже тут. А часто то й до школи хлопчика відводив і під школою терпляче ждав, щоб бути йому за товариша по дорозі додому.

Коли хлопчик виїхав на два тижні до Ню Йорку у відвідини до тітки, то Паґат мало з глузду не зійшов із туги за ним: бігав по цілій хаті, нюшив по кутках, скавулів жалісно й шукав Петрика. Потім брав у зуби Петрикового черевика або панчішку, клав їх перед хлопчиковими батьками і старався всіма силами звернути їх увагу на себе, неначе хотів сказати: — Ось, бачите, кого я шукаю. Та ж змилуйтеся, поможіть мені!

Часто вибігав то на подвір'я, то на вулицю, навіть під школу забігав і там цілими годинами вичікував. Надаремне... Паґат посумнів, схуд, змарнів, бо вже і їжі не хотів приймати.

Але яка ж була його втіха, коли Петрик нарешті вернувся додому! Паґат підскакував йому до обличчя, гавкав радісно і всіма способами заохочував до гри. Такий був щасливий!

Правда, важко повірити, щоб такий вірний пес міг зрадити свого друга. А так воно й сталося.

Одного разу Петрик прийшов із школи якийсь невдоволений, невеселий. Навіть із Паґатом привітався холодно.

Вернулися батьки з праці. Мама приготовила обід. Усі засіли до столу, батьки на „старшім" кінці, а далі діти. Паґат лежав під столом, біля ніг Петрика.

Мама поналивала в тарілки гарячого борщику. Ціла родина почала смачно їсти. Тільки Петрик чогось м'явся, колотив ложкою в тарілці. Може проковтнув ложку-дві борщу, а далі відсунув тарілку від себе. Мама глянула на нього здивовано, а тато грізно з-під густих насуплених брів. Тато дуже не любив, коли діти при їжі вередували. Діти слухали й боялися тата.

Потім мама подала котлету з картоплею. Та наш Петрик і котлети не їв. Він тільки покраяв м'ясо, заслонився паперовою серветкою від батьків і, вдаючи, що їсть, все м'ясо й картоплю кусник за кусником повикидав Паґатові під стіл. Паґат усе це слухняно поїдав. Петрик робив усе так спритно, що батьки не бачили. Але сестра Нуся, що сиділа поруч, усе бачила й торкнула його ліктем. Їй якось незручно було виявити братову провину. Петрик не зважав на сестру і далі робив своє.

Скінчили їсти м'ясо, і мама подала на стіл солодкий риж з яблуками, обіллятий конфітурою. Де ж є така дитина, що б не любила такої страви? А Петрик таки не їв, і його порція опинилася також... під столом.

По обіді всі встали від столу й подякували мамі. І наш Петрик обтер губи та й, наче б нічого не бувало, хотів іти до своєї кімнати.

Нараз мама вхопила його за руку.

— Петре! Що це таке біля твого крісла? Там ціла купа рижу! То так? То ти викинув страву під стіл? То ти змарнував Божий дар? Ах ти, марнотрате! Ти, ти!

Петрик почервонів, зацукався: — То я так, дрібку Паґатові...

— Щооо? Псові під стіл? Та ж він дістає свою їжу в кухні!

У цю хвилину підійшов тато і суворо промовив до сина:

— Тут щось не в порядку! Ти не говориш правди! Бачу, що ти не хворий, щоб не міг їсти. Зараз мені признайся, чому ти це зробив. Кажи!

І так слово по слові Петрик помалу признався, чому не міг їсти: вчора були дідусеві іменини, Петрик ходив з побажаннями й дістав доляра; сьогодні він майже всі ці гроші витратив на морозиво, на шоколядки, на цукорки і все це запивав солодкими содовими водами. Так об'ївся та обпився, що вже ніяк не міг справитися з обідом.

— І не сором тобі, — сварився тато, — що ти так марнуєш гроші на пусте та й ще нас обманюєш? То ти такий добрий син?

Петрик слухав з сумно опущеною головою. І Нуся стояла збентежена, вона теж трохи винна, бо мовчала, хоч усе те бачила. І Паґат посумнів . . .

— Зараз бери мені відро з водою, ганчірку і змий підлогу! — додала мама.

Петрик дуже нерадо взявся до роботи. Добра сестричка Нуся помагала йому в цій біді.

Наостанці діти пішли до своєї кімнати. Тут Петрик важко зідхнув і відштовхнув від себе Паґата, що біля нього ластився.

— Геть від мене! То через тебе ця вся неприємність! Ти чому всього не поїв?

А до Нусі сказав: — Я ніколи не думав, що мій улюблений пес міг так мене зрадити. Він препоганий зрадник! Котлету з'їв, а риж лишив!

Паґат наче зрозумів ці слова, понуро звісив голову і поплентався в куток.

— Ні, Петрику, — заперечила Нуся, — Паґат — добрий пес. Він аж ніяк не зрадник. Ніякий порядний пес не буде їсти солодкої страви з конфітурою. Це роблять часом лише розпещені малі французькі песики. Подруге, пес — розумне створіння. Котлетою та картоплею він наївся досита. А коли пес ситий, то він уже нічого з ласощів їсти не буде. Хоч марципани йому давай — не понюхає. Він знає, що обжерливість шкодить.

— Гм, то це так . . . Виглядає, наче мій пес мудріший за мене! . . . — сказав Петрик. — Ну, коли так, то я тебе, песю, перепрошую. Ні, ти не зрадник!

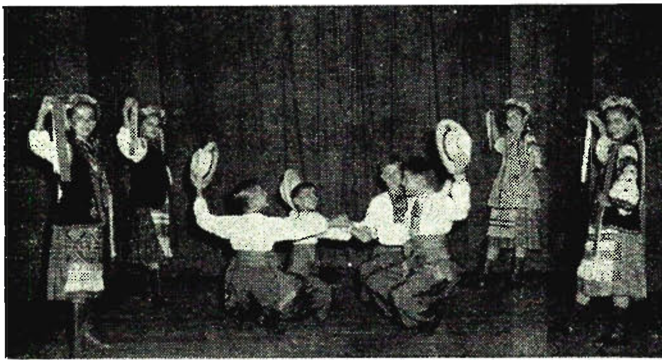
І Петрик простягнув до Паґата руку на знак згоди.

ЛАНКА ЮНОЇ СУМА „МАКІВКА" В ТРЕНТОНІ

На світлині група українських дітей, членів Юної СУМА в Трентоні. Вони виконують український народний танок „Гречаники", укладу В. Авраменка. Виконавці: дівчатка — Уляна Надраґа, Марія Дяків, Ірина Навроцька, Ірина Маленчак; хлопчики — Михайло Голубович, Орест Надраґа, Іван Папчишин, Василь Цюпа.

Цю світлину прислали „Веселці" Марія Дяків, Ірина Маленчак і Уляна Надраґа, які написали при тому спільного листа:

Дорога „Веселко"!

Ми — учні четвертої кляси школи українознавства в Трентоні. Ми також належимо до відділу Юної СУМА, де маємо три ланки юначок, а саме: ланка „Маківка", „Рожі" і „Жайворонки". Ми вчимося історії та географії України, слухаємо різні оповідання й казки.

В нашій бібліотеці маємо багато чисел „Веселки". З оповідань у „Веселці" найбільше подобаються нам „Лелія", „Марійка Лебідка", „Казка про Правду і Неправду" та інші.

При нашій ланці є танцювальна група, що зветься „Горлиця". До неї належить 14 дівчат та 7 хлопців. Групу провадить пан Дмитро Надраґа.

Щиро вітаємо Тебе, дорога „Веселко"!

„ВІТЕР З УКРАЇНИ"

У січневому числі „Веселки" обговорено книжечку оповідань Лесі Храпливої „Вітер з України" і поставлено запит до читачів, чому авторка так назвала свою збірку.

Наша читачка Аня М о с т о в и ч з Люївіллу дає таку відповідь:

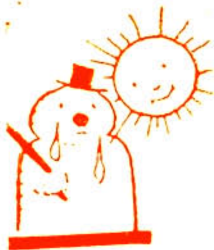
„Великою й милою несподіванкою для мене була книжечка „Вітер з України", яку, я дістала у різдвяносвяточний час від авторки Лесі Храпливої. Майже всі оповідання я вже читала в новацькому журналі „Готуйсь" і у „Веселці", чи чула їх від самої сестрички Лесі на новацькому таборі. Одначе, це не зменшило мого зацікавлення. Я прочитала їх ще раз з великою приємністю.

Ці всі оповідання — це справді „вітер з України". Авторка хоче, щоб з подувом вітру її казочки і оповідання прилетіли до нас, дітей, і глибоко запали в душу. Словами й ділами героїв своїх оповідань авторка промовляє до наших сердець. Розказує про минулу славу України, про дітей-героїв, що готові вмерти за волю України. Вчить нас бути працьовитими, чесними й правдомовними.

„Вітер з України" — це той посланець із батьківщини до нас, дітей, що живемо тут, на чужині.

Назву своїй збірці дала авторка від першого оповідання, що має наголовок „Вітер з України". В ньому вона сама говорить до нас шепотом вітру: „Готуйтесь визволяти нашу Україну! Кріпіть свої сили, гартуйте свого духа, щоб ворога лютого-прелютого побороти!"

БАБОДІД

Вийшла Галя на подвір'я —
Всюди сніг, пухкий, як пір'я.
По садочку тупу-тупу —
Накачала снігу купу.

Не таке легке це діло!
З тої купи буде тіло.
Друга купа — голова:
Буде БАБА СНІГОВА!

З моркви ніс, з вугілля очі,
З миски — модний капелюх!
Трохи страшно проти ночі:
Рот великий — аж до вух!

Буряком натерла щоки.
Трохи мала з тим мороки,
Бо від того буряка
Замастилась вся рука.

Виглядала з школи Гриця,
Бо кортіло похвалиться:
— Бач, яку зліпила бабу!
Снігову —
Немов живу!
Гриць на цю не дався звабу:
— Це зовсім не сніг, а лід,
І не баба це, а ДІД.

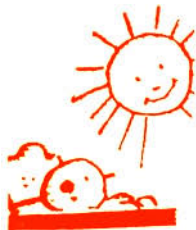
— От і БАБА! — Де ж волосся?
Де ж штани, коли це дід?!
Сперечались би і досі —
Мама кличе на обід.

А на ранок Галя встала —
Баби просто не впізнала:
Бо на ній штани були
Й чорні вуса із смоли.
Видко Галі, видко всім —
Це не баба вже зовсім!

Звісно, це робота Гриця!
Галя знову за своє:
Знов на бабі є спідниця,
Капелюх і віник є.

І як Гриць вернувся з школи,
Він почув такі слова:
— Це не буде дід ніколи —
Буде БАБА снігова!

Ідучи до школи зранку,
Гриць робив дідка із баби . . .
Так було б безперестанку,
Кожен день війна ішла би . . .

Та всміхнулось сонце красне,
Розтопився сніг і лід —
Розтопився й Бабодід,

І від ранку до обіда
Весь садок хоч обійди —
Ані баби, ані діда —
Тільки озеро води.

Ганна Черінь

БІДНА БАБА

Тепленький вітер віє
І сонце пригріва . . .
Похнюпилась в куточку
Бабуся снігова.

Ох, чує, серцем чує,
Недовго їй стоять:
Недарма із-під снігу
Струмочки воркотять,

Недарма розкричались
В садочку горобці . . .
Течуть у баби сльози
Струмками по лиці.

За ними їй не видно,
Як ніжний первоцвіт
Пробив торішнє листя,
Щоб глянути на світ.

А біля нього крокус
Голівку підійма,
Навколо поглядає:
Весна тут чи зима?

Вербичка простягає
До сонця гілочки,
Збирають пух, травичку
Для гнізд своїх пташки . . .

Зажурена схилилась
Бабуся снігова,
Відпали в неї руки,
Сповзає голова,

Струмочки підмивають,
Збивають її з ніг . . .
Тепленький вітер віє,
І тане сірий сніг.

К. Перелісна

Ганна Черінь

Ілюстрація Е. Козака

11. РОЗКАЖИ ПРО УКРАЇНУ!

Нині мав мій любий тато
Вільного часу багато
(Мама десь пішла в гостину).
— Йди до мене у кімнату
Й розкажи про Україну
Все, що знаєш, любий тату,
Бо ні з мамою, ні з татом
Я ніколи не була там.

— Говорить про Україну
Можна місяць безупину,
Можна й більше . . . Все, Людмило,
В Україні серцю миле.

Там в степах шовкові трави,
Там тополі величаві.
Ріки там такі співучі!
Горді гори, гострі кручі.

— Як там тепло? Як в Тексасі?
Як в Флориді? Арканзасі?

— Ні, там є також і зими,
Ще й з морозами міцними,
Та зате, як літо прийде —
Щедре сонце прийде з ним.
Є і в нас своя Флорида —
Чорноморський теплий Крим,
Де ростуть розкішні пальми . . .

— Там були мамуся й тато?
— Не були ще там, на жаль, ми —
Грошей так не мав багато . . .

— А будинки України
З чого роблять? З цегли? З глини?
— Різні є. В модернім місті,
В електричному намисті,
Є високі кам'яниці
Із бетону або з криці.
А по селах, здовж долини,
Там хатки будують з глини.
Сад густий — ледь видно хату . . .
— В тих садках травичка, тату?

— Є й зелені моріжки,
І з пісочку доріжки . . .
— По траві ходити вільно?
— Можна, як вважати пильно,
Щоб не стати де на квітку,
Що така пахуча влітку.

— Чи велика Україна?
Чи гориста, чи рівнинна?
— Ось іди,
Поглянь сюди:
Тут із півдня — Чорне море,
Трохи вбік — Карпатські гори.
Ген на захід, аж по Татри
Розкладають лемки ватри.
В горах бойки та гуцули,
На рівнинах — подоляни.
Між озерами — Полісся,
Там, де ліс густий розрісся.
А на сході харків'яни,
І полтавці, і кияни,
А в степах на ярім сонці
Хліб вирощують херсонці,
Ще й солодкі кавуни
От-такої товщини!

І була в достатку здавна
Україна пишна й славна.
Скрізь краса, багатство, світло,
Все росло, міцніло, квітло!
Ми з землі своєї мали
І вугілля, і руду,
І корисні мінерали,
Й рясно овочів в саду.

Хоч у складі України
Є відмінні племена,
Всі вони — народ єдиний,
Всі вони — сім'я одна.
Кожне має гарну ношу,
Звичаї й пісні хороші.

Та на край такий багатий
Заздрі вороги, мов круки,
Налітали, щоб забрати
Те добро у власні руки.

Ми на півночі з Москвою
Без природної межі.
Наші предки все до бою
Йшли на армії чужі,
Що вривались в землю нашу
Від Полісся до Сивашу.

— А татари, знаю теж,
Воювали з нами, тату!
— О, було від них пожеж!
Все палили — хліб і хату!

Козаки зібрались в Січі,
Що сміялись смерті в вічі.
В Чорне море крізь лимани
Запорізькі отамани
На татар вели до бою
Козаків-героїв!

— А бувало, що татари
Йшли на нас з Москвою впарі?
— Йшли вони із різних боків
Впродовж довгих-довгих років.

З заходу ще й поляки
Нам давалися взнаки!

Важко битись на три боки!
Крови пролились потоки...
Ми в нерівному бою
Землю втратили свою,
А тепер кати червоні
Нас тримають у полоні.

— Як же буде, любий тату:
Хтось в твою вселився хату,
І тепер ти вже ніколи
Не побачиш свого поля?

— Ні, дитино дорога:
Всі стають народи вільні.
Прийде ще й на нас черга,
Тільки будьмо духом сильні!

Знай і ти, що землю власну,
Хоч покривджену й нещасну,
Треба над усе любити,
В серці глибоко носити!

Слава йде по світі цілім
Про змагання до свободи.
За свободу словом, ділом
Скрізь змагаються народи.

Правда кривду ще поборе,
Пропаде лихе сваволля —
Й буде нашим Чорне море,
Крим, Карпати і Поділля.

(Продовження буде)

ДВА КАМЕНІ-БАГАТИРІ

(Народний переказ про скелю Багатир на Дніпрових порогах)

Колись, в дуже давню давнину, зійшлось два багатирі: один став по той бік Дніпра, а другий по цей бік. Зійшлися та й кричать один одному через Дніпро. Цей каже:

— Уступи мені місце — я поселюся з своїм народом.

А той каже: — Ні, я заселю цей край! Геть ти відсіля!

Тоді той багатир з правого боку й каже:

— Коли так, то краще поміряймося силами: хто переможе, того й земля буде.

— Гаразд! — каже багатир з лівого боку.

Взяли вони повідколупували з скель каміння однакової ваги, поставали на горі понад Дніпром, той з того боку, а цей з цього, і давай шпурляти.

З лівого боку як кинув багатир камінь, він і впав біля цього берега в воду, недалеко Стрільчої скелі; тоді з правого боку багатир як шпурнув свій камінь, він так і опинився на тім боці, на сухому.

Тоді багатир з лівого боку й гукає:

— Ну, коли так, то я піду далі, а ти заселяй землю.

І пішов багатир далі, а цей поселив народ свій і по цім і по тім боці. На тім камінні, що з лівого боку, і досі, зостався слід якраз у тім місці, де багатир брався руками: так руки й знати, і пальці, і долоні. *

*Інший переказ розповідає, що багатир з лівого боку був турецький, а з правого — український.

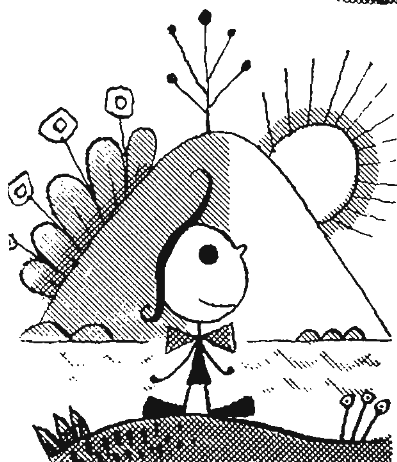

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Взагалі, народні перекази змальовують багатирів, як лицарів-велетнів, що борються з потворними зміями та з ворогами рідного народу. Яку ролю сповняють багатирі в цім переказі?

2. Пригляньмося до займенників „цей" і „той" та скажім, яка між ними різниця.

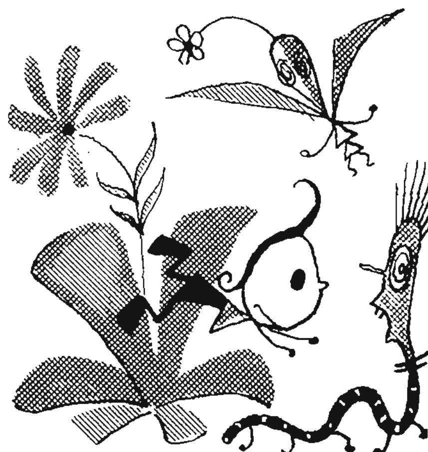
ЧАП-ЧАЛАП

За горою Баю-Бай,
Де вже, діти, світу край,
Над рікою Хлюпу-Хляп
Жив маленький Чап-Чалап.

Хатку мав він у тригрибі —
Як із неї ранком вибіг,
Крутом-вертом поміж трави
Полював на дива-ґави.

Поміж листя — фіку-міку,
Аж настрашив Галаґіґу.
Галаґіґу-Галабалу,
Що скрізь лазила помалу.

Чап-Чалап одного дня
Підійшов до того пня,
Де засівся Тупай-Туп,
Так, що видний був лиш чуб.

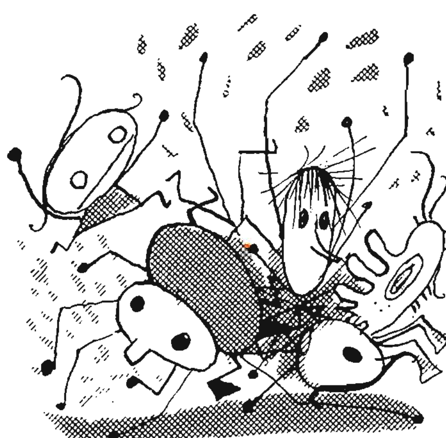
Чап-Чалап із-поза дуба
Лапу-цапу, хап — за чуба!
А під чубом носи три:
— Признавайсь мерщій, хто ти!

Як затупав Тупай-Туп,
Як покаже гострий зуб!
Замахнувся шахом-махом,
Затарахкав трах-тарахом.

Чап-Чалап, пустивши Тупа,
Став із переляку дуба
І як крикне: Шендер-Мендер!
Терифери, Дерідендер!

Як почули кавалери:
Шендер-Мендер, Терифери
Й Дерідендер — всі на купу
Збіглися та й лупу -цупу!

А як з купи повставали,
Пізнавались, дивувались . . .
А той Тупай-Туп, як втік,
То втікав ціліський рік.

(Написав і нарисував ЕКО)

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Story by R. ZAWADOWYCH

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustrations by: P. CHOLODNY

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК
ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE
BOHDAN, KOZAK-SORCERER

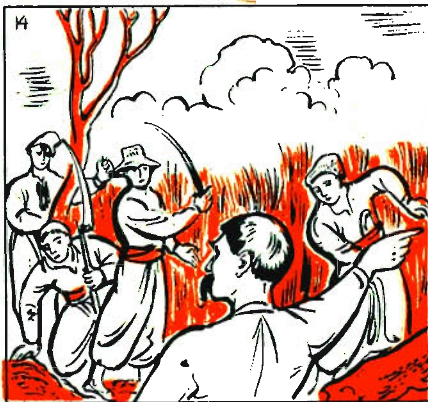
РОЗДІЛ І: СЕРЦЕ СКЕЛІ

PART I: THE HEART OF THE CLIFF

— Гей, довго я спав — мабуть, років чи не з триста!.. Та який же я тепер малий! Обтесали!..

"Hey! What a long sleep I've had! It must be all of 300 years! And how small I am! I have been hewn down!"

— Хлопці, сурма знак подала! Отаман кличе! Вставайте!

"Boys, the trumpet signals! Our otaman (colonel) calls! Rise!"

Балками-ярами степу Чорноморського, мов злодії, скрадаються кримські татари.

Like thieves along the ravines and gullies of the Black-Sea steppe, steal the Crimean Tatars.

Їдуть грабувати, людей ловити, вбивати — не знають, що дід-степовик стежить за ними, мов хитрий лис.

They have come to plunder, kidnap and kill—not knowing that the old Steppe-man is trailing them, like a wily fox.

— Стривайте, вороги! — дід допав човника і чимдуж повеслував до Дніпра.

"Just wait, you enemies!"—the old Hermit reached his boat and quickly rowed to the Dnipro.

А лицар тим часом скочив у Дніпро і поплив упоперек течії.

The knight, meanwhile, jumped into the Dnipro and swan cross-current to the other side.

(Кінець першого розділу)

(End of Part One)